משניות מבוארות | מסכת הוֹרָיוֹת פרק ג

ולא בעבודה זרה, אין חייבין, אין מביאין פר ושעיר בעבודה זרה **אלא על העלם דבר שנגתת המעשה,** כשאר כל המצוות, דלילפינן מעיני הערה, דלעיל. **אין בית דין חייבין** קרבן **עד שיורו בדבר שזדונו** הוא **חייבין** לעבור **ושגגתו חטאת, וכן המשיח,** אם **חייבים** בעבודה זרה **עד שיורו על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת,** לאפוקי חבוק ונשוק (תוספות ישראל). **ד) אין חייבים** קרבן העלם דבר של צבור, **על עשה** דישלחו מן המחנה, (במדבר ה, ב), **ועל לא תעשה שבמקדש** "ולא יטמאו את מחניהם" (שם ג), כגון בית דין שהורו בטמאת מקדש וקדשיו וטעו, אין מביאין קרבן צבור, **ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש,** שכל דבר שחייבים על שגגתו חטאת בבועה, מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי, כגון קפץ אכל חלב קפץ שמן, מביא אשם תלוי, ובמקדש וקדשיו כיון שאין מביאין על שגגתו חטאת, אין מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי, דבחטאת כתיב (ויקרא ד, כז) "במצות ה׳ אשר לא תעשינה ואשם", ובאשם תלוי כתיב (שם ה, יז) "מכל מצות ה׳ וגו׳ ואשם". **אבל חייבים** קרבן צבור, **על עשה ולא תעשה שבעבודה,** כגון היה משמש **שם** הסוהרה ואמרה לו טיטמאתי עתה, מעצה לפרש, ולא יפרש מיד שעיצאתו הנאה לו כביאתו, אלא נועץ צפרניו בפרקקנו ומטמתן עד שיגמא האבר, ואם הורו לו לפרש מיד, חייבים פר העלם דבר, לפי שהחיחד חיב על שגגתו חטאת. **ומביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבעבודה,** בתנאי מביא חטאת קבועה. **איזו היא מצות עשה שבעבודה, פרש עם הנדה.** היינו שהיה משמש, שקמצין לו לפרש, **ומצות לא תעשה, לא תבא אל הנדה. ה) אין חייבין** קרבן צבור **על שמירת הקול** שהשביעו חברו **אם** יודע עדות לו העיד לו, **ועל בטוי שפתים,** כגון שאמר שבועה שלא אוכל, ועבר ואכל, **אם** שאמר שבועה שאוכל ולא אכל, **ועל טמאת מקדש וקדשיו,** שכנסנס למקדש בטמאה, **או** שאכל קדש. בכל אלו **אם** שגגו בתורה, אין מביאין קרבן צבור, לא בית דין, לא הכהן המשיח, לפי שאין היחידים חייבין על שגגתן חטאת קבועה. **והנשיא** היינו מלך **בזן,** אם שגג בכל אלו אינו מביא קרבן שעיר נקבה לגמרי, דבכל אלו כתיב (ויקרא ה, ז) "ואם לא תגיע" "ואם לא תשיג ידו" (שם יא), מי שבא לידי עניות, לאפוקי הכהן גדול ונשיא, שאינן מגיעין לידי עניות, דמלך לעולם עשיר הוא, (שם ו) "וכפר עליו הכהן מחטאתו", ובתיב בקרבן עולה ויורד (שם ה, ז) "וכפר עליו הכהן מחטאתו", דמלך הנגשיא חיב בכן, **חוץ משמירת הקול,** שלמלך פטור, **מפני שהמלך לא זן ולא דן ולא מעיד ולא מעידין אותו,** וכיון דאינו בר עדות לא חלה עליו שבועה, **והכהן הגדול** פטור מכלן, דכתיב (שם יג) במנחת חביתין שכהן גדול יום "זה קרבן **מביא פר,** דדיו כהן גדול, דאין בין כהן שעבר לכהן העובד, אלא עבודה ופר יום הכפורים ועשירית האיפה, כלקמן משנה ד, דעדין בהכנו עומד, דכתיב (ויקרא ד) "והקריב על חטאתו" מלמד שמביא חטאתו שעברה, **והנשיא** שעבר, **מביא שעיר לחטאת.** דכתיב (ויקרא ד, כב) "אשר נשיא יחטא", שיחטא כשהוא נשיא. **ג) חטאו עד שלא נתמנו,** היינו הכהן לפני שנמשח, **והנשיא** לפני שנתמנה, **ואחר כך נתמנו,** הרי **אלו בהדיוט.** שנאמר בנשיא (שם) "אשר נשיא יחטא", שיחטא כשהוא נשיא, הנמשיח כתיב (שם) "הכהן המשיח יחטא", שיחטא כשהוא כהן, **מביאים פר** העלם דבר **שגגתו חטאת, ובעבודה זרה,** אם שגגו בעבודה זרה, **היחיד, והנשיא, והמשיח,** כששגגו **מביאין שעירה,** דכתיב (במדבר טו, כז) "ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז", וכתיב בתריה (שם כט) "תורה אחת יהיה לכם" השוה את כלם לקרבן זה. **ובית דין** שגגו, **פר ושעיר, פר לעולה, ושעיר לחטאת. ז) אשם תלוי** אשם הבא מחמת ספק שהיו שתי חתיכות לפניו אחת של חלב ואחת של שמן, ואכל אחת מהם ואינו יודע איזה מהן אכל, **היחיד והנשיא חייבין, ומשיח** היינו כהן המשיח, **ובית דין פטורין,** דכתיב בקרבן צבור (ויקרא ד, יד) "ונודעה", אבל בקרבן יחיד מביא אין ידיעת חטא. ומשיח דינו כבית דין, דלקלא משנה ב. **אשם ודאי היחיד והנשיא והמשיח חייבין,** שקל אלו מעשה יחיד הן, לא שנא בקדישו, לא שנא משיח ונשיא, דכתיב באשמות (שם כז) "ואם נפש אחת", ומשיח כיחיד (וגרסינן בהגהות). **ובית דין פטורין,** שאין להורות בית דין עסק בהם, דאין אשם בא בהוראת בית דין, דאין חייבין אלא על דבר שנשתנה כרת ושגגתו חטאת. **על שמירת הקול,** היינו שנשבע חברו, ואמר שאינו יודע עדות, **ועל בטוי שפתים,** שעבר על שבועתו, **ועל טמאת מקדש וקדשיו,** שהיה טמא ואכל קדש או נכנס למקדש. **בית דין** שהורו בהן לטמא, שאין בהן חטאת קבועה, **והיחיד, והנשיא, והמשיח, חייבין אלא שאין כהן גדול חיב על טמאת מקדש וקדשיו,** דכתיב בהם (במדבר ה, כ) "ונקרבתה הנפש ההיא מתוך הקהל", מי שחיטאו שוה לקהל, יצא כהן גדול שחיטאו שוה לקהל, דבכהן גדול בעינן שישגג בהוראה ובמעשה, כדפרשנו במשנה ג. **ומה** הן מביאין, נשיא בבטוי שפתים וטמאת מקדש וקדשיו, ומשיח בשמירת קול, **קרבן עולה ויורד.** היינו הענני מביא מנחת סלת והנשיאי מביא כשבה. **רבי אליעזר אומר, הנשיא מביא שעיר,** על טמאת מקדש וקדשיו, לפי שחייבין על זדונו כרת, כדרך שהוא מביא על שאר עברות שזדונו כרת. **וחכמים** סברי דמביא בדרך שהיחיד מביא.

פרק ג׳ א) כהן משיח שחטא, בדבר הוראה שחיב עליו פר, **ואחר כך עבר** **משמיעותו,** ולא הספיק לקבא קרבנו. **וכן נשיא** היינו מלך **שחטא, ואחר כך עבר מגדלתו,** הדין הוא **כהן משיח מביא פר, והנשיא מביא שעיר,** היינו כל אחד מביא בשעת החטא. ואם בבטוי שפתים הכהן הגדול לקבא קרבנו **פר** והנשיא שעיר. מביאין גם עתה פן. דכתיב (ויקרא ד, לה) "על חטאתו אשר חטא" כשעת החטא יביא קרבנו, ועין תוי״ט. **ב) כהן משיח שעבר משמיעותו ואחר כך חטא, וכן הנשיא שעבר מגדלתו ואחר כך חטא.** **כהן משיח** שאהרן וגבניו, זה הנו מעוט, לומר עשירית האיפה הזה בא לו לכהן משיח בחובה, ואין עשירית האיפה אחר בא לו בחובה. וכיון שנתמנה משיח עשירית האיפה נתמעט גם משחי חורים, וכן מכל קרבן האמור בתורה שם. **1) כל המצוות שבתורה שחיבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, היחיד שחטא, מביא שעיר נקבה ושעירה.** היינו אז כשבה אז שעירה לחטאת. **והנשיא** שחטא, מביא **שעיר** לחטאת. **והנשיא** (שם ד, כב) "אשר נשיא יחטא". **ובית דין** (שם ד, יג) "אשר נשיא יחטא" וגו׳ (שם כט) "והביא את קרבנו שעיר עזים", **ומשיח ובית דין** שחטאו, הנשיא שנשגג בהוראה, **מביאין פר** העלם דבר **שגגתו** צבור, **ובעבודה זרה,** אם שגגו בעבודה זרה, **היחיד, והנשיא, והמשיח,** כששגגו **מביאין שעירה,** דכתיב (במדבר טו, כז) "ואם נפש אחת תחטא בשגגה", וכתיב בתריה (שם כט) "תורה אחת יהיה לכם" השוה את כלם לקרבן זה. **ובית דין** שגגו, **פר ושעיר, פר לעולה, ושעיר לחטאת. ז) אשם תלוי** אשם הבא מחמת ספק שהיו שתי חתיכות לפניו אחת של חלב ואחת של שמן, ואכל אחת מהם ואינו יודע איזה מהן אכל, **היחיד והנשיא חייבין, ומשיח** היינו כהן המשיח, **ובית דין פטורין,** דכתיב בקרבן צבור (ויקרא ד, יד) "ונודעה", אבל בקרבן יחיד מביא אין ידיעת חטא. ומשיח דינו כבית דין, דלקלא משנה ב. **אשם ודאי היחיד והנשיא והמשיח חייבין,** שקל אלו מעשה יחיד הן, לא שנא בקדישו, לא שנא משיח ונשיא, דכתיב באשמות (שם כז) "ואם נפש אחת", ומשיח כיחיד (ועין משנה ג והגהות). **ובית דין פטורין,** שאין להורות בית דין עסק בהם, דאין אשם בא בהוראת בית דין, דאין חייבין אלא על דבר שנשתנה כרת ושגגתו חטאת. **על שמירת הקול,** שהשביעו חברו, ואמר שאינו יודע עדות, **ועל בטוי שפתים,** שעבר על שבועתו, **ועל טמאת מקדש וקדשיו,** שהיה טמא ואכל קדש או נכנס למקדש. **בית דין** שהורו בהן לטמא, שאין בהן חטאת קבועה, **והיחיד, והנשיא, והמשיח, חייבין אלא שאין כהן גדול חיב על טמאת מקדש וקדשיו, דברי רבי שמעון,** דכתיב בהם (במדבר ה, כ) "ונקרבתה הנפש ההיא מתוך הקהל", מי שחיטאו שוה לקהל, יצא כהן גדול שחיטאו שוה לקהל, דבכהן גדול בעינן שישגג בהוראה ובמעשה, כדפרשנו במשנה ג. **ומה** הן מביאין, נשיא בבטוי שפתים וטמאת מקדש וקדשיו, ומשיח בשמירת קול, **קרבן עולה ויורד.** היינו הענני מביא מנחת סלת והנשיאי מביא כשבה. **רבי אליעזר אומר, הנשיא מביא שעיר,** על טמאת מקדש וקדשיו, לפי שחייבין על זדונו כרת, כדרך שהוא מביא על שאר עברות שזדונו כרת. **וחכמים** סברי דמביא בדרך שהיחיד מביא.

ג) כהן משיח שחטא, בדבר הוראה שחיב עליו פר, ואחר כך עבר **מאשמיעותו,** ולא הספיק לקבא קרבנו. **וכן נשיא** היינו מלך **שחטא, ואחר כך עבר מגדלתו,** הדין הוא **כהן משיח מביא פר, והנשיא מביא שעיר,** היינו כל אחד מביא בשעת החטא. ואם בבטוי שפתים הכהן הגדול לקבא קרבנו **פר** והנשיא שעיר. דכתיב (ויקרא ד, לה) "על חטאתו אשר חטא" כשעת החטא יביא קרבנו, ועין תוי״ט. **ב) כהן משיח שעבר משמיעותו ואחר כך חטא, וכן הנשיא שעבר מגדלתו ואחר כך חטא.** **כהן משיח** מביא **פר,** דדיו כהן גדול, דאין בין כהן שעבר לכהן העובד, אלא עבודה ופר יום הכפורים ועשירית האיפה, כלקמן משנה ד, דעדין בהכנו עומד, דכתיב (ויקרא ד) "והקריב על חטאתו" מלמד שמביא חטאתו שעברה, **והנשיא** שעבר, **מביא קרבן בהדיוט.** דכתיב (ויקרא ד, כב) "אשר נשיא יחטא", שיחטא כשהוא נשיא. **ג) חטאו עד שלא נתמנו,** היינו הכהן לפני שנמשח, **והנשיא** לפני שנתמנה, **ואחר כך נתמנו,** הרי **אלו בהדיוט.** שנאמר בנשיא (שם) "אשר נשיא יחטא", שיחטא כשהוא נשיא, הנמשיח כתיב (שם) "הכהן המשיח יחטא", שיחטא כשהוא כהן, **מביאים פר** העלם דבר **שגגתו חטאת,** כשאר כל המצוות, דלילפינן מעיני הערה, דלעיל. **אין בית דין חייבין** קרבן **עד שיורו בדבר שזדונו** הוא **חייבין** לעבור **ושגגתו חטאת,** כשאר כל המצוות, דלילפינן מעיני הערה, דלעיל. **אין בית דין חייבין** קרבן **עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת.** לאפוקי מילה דלא חיב בזדון כרת, והם שלשים ושש כריתות המנינן במסכת כריתות. לאפוקי מילה וקרבן פסח, שאף על פי שחיבים הן מצוות בכרת, דכתיב (ויקרא ד, כז) "אשר לא תעשינה", ומגדף שאין בו מעשה, וטמאת מקדש וקדשיו שחיבין עליו קרבן עולה ויורד ולא חטאת קבועה, **ולא שגגתו חטאת, וכן המשיח, אם חייבים** בעבודה זרה **עד שיורו** הוא **חייבין** לעבור **ושגגתו חטאת,** כשאר כל המצוות, דלילפינן מעיני הערה, דלעיל. **אין בית דין חייבין** קרבן **עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת.** לאפוקי חבוק ונשוק. **ד) אין חייבים** קרבן העלם דבר של צבור, **על עשה** דישלחו מן המחנה, (במדבר ה, ב), **ועל לא תעשה שבמקדש** "ולא יטמאו את מחניהם" (שם ג), כגון בית דין שהורו בטמאת מקדש וקדשיו וטעו, אין מביאין קרבן צבור, **ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש,** שכל דבר שחייבים על שגגתו חטאת בבועה, מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי, כגון קפץ אכל חלב קפץ שמן, מביא אשם תלוי, ובמקדש וקדשיו כיון שאין מביאין על שגגתו חטאת, אין מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי, דבחטאת כתיב (ויקרא ד, כז) "במצות ה׳ אשר לא תעשינה ואשם", ובאשם תלוי כתיב (שם ה, יז) "מכל מצות ה׳ וגו׳ ואשם". **אבל חייבים** קרבן צבור, **על עשה ולא תעשה שבעבודה,** כגון היה משמש **שם** הסוהרה ואמרה לו טיטמאתי עתה, מעצה לפרש, ולא יפרש מיד שעיצאתו הנאה לו כביאתו, אלא נועץ צפרניו בפרקקנו ומטמתן עד שיגמא האבר, ואם הורו לו לפרש מיד, חייבים פר העלם דבר, לפי שהחיחד חיב על שגגתו חטאת. **ומביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבעבודה,** בתנאי מביא חטאת קבועה. **איזו היא מצות עשה שבעבודה, פרש עם הנדה.** היינו שהיה משמש, שקמצין לו לפרש, **ומצות לא תעשה, לא תבא אל הנדה. ה) אין חייבין** קרבן צבור **על שמירת הקול** שהשביעו חברו **אם** יודע עדות לו העיד לו, **ועל בטוי שפתים,** כגון שאמר שבועה שלא אוכל, ועבר ואכל, **אם** שאמר שבועה שאוכל ולא אכל, **ועל טמאת מקדש וקדשיו,** שכנסנס למקדש בטמאה, **או** שאכל קדש. בכל אלו **אם** שגגו בתורה, אין מביאין קרבן צבור, לא בית דין, לא הכהן המשיח, לפי שאין היחידים חייבין על שגגתן חטאת קבועה. **והנשיא** היינו מלך **בזן,** אם שגג בכל אלו אינו מביא קרבן שעיר נקבה לגמרי, דבכל אלו כתיב (ויקרא ה, ז) "ואם לא תגיע" "ואם לא תשיג ידו" (שם יא), מי שבא לידי עניות, לאפוקי הכהן גדול ונשיא, שאינן מגיעין לידי עניות, דמלך לעולם עשיר הוא, (שם ו) "וכפר עליו הכהן מחטאתו", ובתיב בקרבן עולה ויורד (שם ה, ז) "וכפר עליו הכהן מחטאתו", דמלך הנגשיא חיב בכן, **חוץ משמירת הקול,** שלמלך פטור, **מפני שהמלך לא זן ולא דן ולא מעיד ולא מעידין אותו,** וכיון דאינו בר עדות לא חלה עליו שבועה, **והכהן הגדול** פטור מכלן, דכתיב (שם יג) במנחת חביתין שכהן גדול יום "זה קרבן **מביא פר,** דדיו כהן גדול, דאין בין כהן שעבר לכהן העובד, אלא עבודה ופר יום הכפורים ועשירית האיפה, כלקמן משנה ד, דעדין בהכנו עומד, דכתיב (ויקרא ד) "והקריב על חטאתו" מלמד שמביא חטאתו שעברה, **והנשיא** שעבר, **מביא קרבן בהדיוט.** דכתיב (ויקרא ד, כב) "אשר נשיא יחטא", שיחטא כשהוא נשיא. **ג) חטאו עד שלא נתמנו,** היינו הכהן לפני שנמשח, **והנשיא** לפני שנתמנה, **ואחר כך נתמנו,** הרי **אלו בהדיוט.** שנאמר בנשיא (שם) "אשר נשיא יחטא", שיחטא כשהוא נשיא, הנמשיח כתיב (שם) "הכהן המשיח יחטא", שיחטא כשהוא כהן, **מביאים פר** העלם דבר **שגגתו חטאת,** כשאר כל המצוות, דלילפינן מעיני הערה, דלעיל. **אין בית דין חייבין** קרבן **עד שיורו בדבר שזדונו** הוא **חייבין** לעבור **ושגגתו חטאת,** כשאר כל המצוות, דלילפינן מעיני הערה, דלעיל. **אין בית דין חייבין** קרבן **עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת.** לאפוקי חבוק ונשוק (תוספות ישראל). **ד) אין חייבים** קרבן העלם דבר של צבור, **על עשה** דישלחו מן המחנה, (במדבר ה, ב), **ועל לא תעשה שבמקדש** "ולא יטמאו את מחניהם" (שם ג), כגון בית דין שהורו בטמאת מקדש וקדשיו וטעו, אין מביאין קרבן צבור, **ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש,** שכל דבר שחייבים על שגגתו חטאת בבועה, מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי, כגון קפץ אכל חלב קפץ שמן, מביא אשם תלוי, ובמקדש וקדשיו כיון שאין מביאין על שגגתו חטאת, אין מביאין על לא הודע שלו אשם תלוי, דבחטאת כתיב (ויקרא ד, כז) "במצות ה׳ אשר לא תעשינה ואשם", ובאשם תלוי כתיב (שם ה, יז) "מכל מצות ה׳ וגו׳ ואשם". **אבל חייבים** קרבן צבור, **על עשה ולא תעשה שבעבודה,** כגון היה משמש **שם** הסוהרה ואמרה לו טיטמאתי עתה, מעצה לפרש, ולא יפרש מיד שעיצאתו הנאה לו כביאתו, אלא נועץ צפרניו בפרקקנו ומטמתן עד שיגמא האבר, ואם הורו לו לפרש מיד, חייבים פר העלם דבר, לפי שהחיחד חיב על שגגתו חטאת. **ומביאין אשם תלוי על עשה ולא תעשה שבעבודה,** בתנאי מביא חטאת קבועה. **איזו היא מצות עשה שבעבודה, פרש עם הנדה.** היינו שהיה משמש, שקמצין לו לפרש, **ומצות לא תעשה, לא תבא אל הנדה. ה) אין חייבין** קרבן צבור **על שמירת הקול** שהשביעו חברו **אם** יודע עדות לו העיד לו, **ועל בטוי שפתים,** כגון שאמר שבועה שלא אוכל, ועבר ואכל, **אם** שאמר שבועה שאוכל ולא אכל, **ועל טמאת מקדש וקדשיו,** שכנסנס למקדש בטמאה, **או** שאכל קדש. בכל אלו **אם** שגגו בתורה, אין מביאין קרבן צבור, לא בית דין, לא הכהן המשיח, לפי שאין היחידים חייבין על שגגתן חטאת קבועה. **והנשיא** היינו מלך **בזן,** אם שגג בכל אלו אינו מביא קרבן שעיר נקבה לגמרי, דבכל אלו כתיב (ויקרא ה, ז) "ואם לא תגיע" "ואם לא תשיג ידו" (שם יא), מי שבא לידי עניות, לאפוקי הכהן גדול ונשיא, שאינן מגיעין לידי עניות, דמלך לעולם עשיר הוא, (שם ו) "וכפר עליו הכהן מחטאתו", ובתיב בקרבן עולה ויורד (שם ה, ז) "וכפר עליו הכהן מחטאתו", דמלך הנגשיא חיב בכן, **חוץ משמירת הקול,** שלמלך פטור, **מפני שהמלך לא זן ולא דן ולא מעיד ולא מעידין אותו,** וכיון דאינו בר עדות לא חלה עליו שבועה, **והכהן הגדול** פטור מכלן, דכתיב (שם יג) במנחת חביתין שכהן גדול יום "זה קרבן

משניות מבוארות | מסכת הוֹרָיוֹת פרק ג

אדם. והדיוט כהן הדיוט שמת לו מת, פורם **מלמעלה,** כנגד החזה קמוך לכתפיו, כשאר כל אדם. **כהן גדול מקריב** כשהוא **אונן,** אפילו מת לו אחד משבעה קרובים. שביום המיתה הוא אונן, הוא מקריב הקרבנות, **ולא אוכל** מן הקדשים, דכתיב באהרן (שם י, יט) "ואכלתי חטאת היום ויטב בעיני ה׳". על האכילה הוא מקפיד ולא על ההקרבה. **והדיוט לא מקריב ולא אוכל** שלדעה הלא אונן. אבל בשעת הקרבה אינו אונן, דפר משיח דומה, תני דר׳ חיי **1) כל הדתיר מחברו,** תמידין קודמין למוספין, מוסף שבת קודם למוסף ראש חודש, מוסף ראש חודש קודם למוסף יום הכפורים, **קודם את חברו,** דכתיב (במדבר כח, ט) "מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד", וכיון שקדם עולת הבקר, למה מוקיר עולת התמיד, ללמדינו דמשום דתדיר קרב בראש, **וכל המקדש מחברו אכולת את חברו,** דכתיב בקרבן כהן (ויקרא טו, ב) "וקדשתו", ואמרו חכמים לפחתם בתורה ראשון, ולבדק ראשון, ולכל מנה יפה ראשון. **ובשני פר ופר העדה עומדים להקרבה, פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו, דכתיב** (ויקרא טז, יא) "וקרב בעדו ובעד ביתו" ואחר כך כתיב "יבעד כל ישראל", בדין הוא שיקדים מכפר למתכפר, ומשיח הוא מכפר ועדה היא מתכפרת. **ז) האיש קודם לאשה להחיות,** היינו אם צריך להציל אשה ואיש, מציל קדם את האיש, שהוא מקדשם יותר, שחיב בכל המצוות, והאשה חייבת רק במצוות עשה, שאינה תלויה בזמן, **והלשיב אבדה,** איש קודם, כיון שהוא חיב בכל המצוות. **והאשה קודמת לאיש לכסות,** מפני שבשתה מרבה. **ולהוציאה מבית השבי,** שלא יאנסנה, וכן למזונות קודמת, שבשתה מרבה כשמחזרת על הפתחים (ש״ך). **בזמן ששניהם עומדין לשקלקלה,** האיש לתשמש זכור והאשה לביאה, **האיש קודם לאשה להציל,** כב, יז) "בני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו", **לוי קודם לישראל,** דכתיב (דברים כ, ח) "בעת ההיא הבדיל ה׳ את שבט הלוי", מתוך בני ישראל, **ישראל כשר, קודם לכהן** שהוא חלל, מפני שבת חלל פסולה לכהונה. **וממזר קודם לנתין,** שזה בא מטפח קשרה וזה מטפח פסולה. **ונתין קודם לגר,** זה גדל בקדושה וזה לא בקדושה. **וגר קודם לעבד משחרר,** שהעבד בכלל ערור, והגר אינו בכלל ערור, דכתיב (בראשית יט, כה) "ארור כנען". **אימתי** דין קדימה **בזמן שכלן** שוין בחכמה, **אבל אם היה ממזר שהוא תלמיד חכם, הכהן גדול** **עם הארץ, ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ,** דכתיב (במדבר ה, ג) "מן המחנה", אינו מחנה אינו מחנה, **וכן ישראל** כשר, קודם לכהן שהוא חלל, מפני שבת חלל פסולה לכהונה. **וממזר** קודם לנתין,